

УДК 004.92:371.38

DOI:

Леонід Оршанський, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Іван Нишак, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Юрій Павловський, кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті досліджено комплекс педагогічних умов, необхідних для ефективного формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання у процесі професійної підготовки у педагогічному ЗВО: 1) стимулювання студентів до самостійної творчо-пізнавальної діяльності; 2) використання системи творчих завдань; 3) впровадження форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої активності студентів; 4) системне використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці студентів.

Ключові слова: педагогічні умови; професійна підготовка; творча активність; трудове навчання.

Літ. 10.

Leonid Orshanskyi, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the Technological and Vocational Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Nyshchak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Technological and Vocational Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Yuriy Pavlovskyy, Ph.D. (Physical and Mathematical Sciences), Associate Professor,
Associate Professor of the Technological and Vocational Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

PEDAGOGICAL CONDITIONS FORMATION OF CREATIVE ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS OF LABOR EDUCATION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The essence of the concept "creativity" in the scientific and pedagogical literature is investigated in the article. Pedagogical science interprets the term "creativity" as a productive human activity aimed at generating new on the basis of reorganization of existing experience and the formation of new combinations of knowledge and skills. Creativity is a powerful source of innovation in all areas of material and spiritual life of society, and its results (products) are highly determined by originality, uniqueness, perfection. The necessity of involving future teachers of labor education in creative educational and cognitive activity is substantiated, as only a modern creative teacher-innovator is able to provide the most effective creative development of his pupils. In the context of involving future teachers of labor education in creative educational and cognitive activities, the problem of forming the creative activity of students' personality is important. Creative activity of the individual is interpreted as an integral characteristic that reflects the ability to socially significant transformations and is manifested in creativity, volitional acts, communication, defending their own views and beliefs, and others. The formation of creative activity of future teachers of labor education involves the development of creative abilities, thinking, imagination, fantasy, as well as such personality traits of students as emotionality, patience, perseverance in work and study and more. The effectiveness of the formation of creative activity of future teachers of labor education in the process of professional training is due to compliance with a set of pedagogical conditions, among which it is appropriate to highlight the following: 1) stimulating students to independent creative and cognitive activities; 2) use of a system of creative tasks; 3) introduction of forms and methods of teaching aimed at the formation of creative activity of students; 4) systematic use of information and communication technologies in the training of students.

Keywords: pedagogical conditions; professional training; creative activity; work training.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний етап суспільного розвитку актуалізує проблему творчого використання набутих знань й умінь фахівцями різних галузей народного господарства, оскільки її позитивне розв'язання уможливило

ефективне виконання суспільних і професійних функцій, швидке адаптування в нових економічних умовах, легку зміну виду професійної діяльності та ін.

Нині кардинально змінюється характер трудової діяльності людини, зазнають змін її професійні функції, оскільки в сучасному інформаційному суспільстві все більше стають затребуваними не просто працівники-виконавці, а креативні фахівці, здатні до творчого пошуку й успішного розв'язання складних виробничих завдань, працівники, які характеризуються ініціативністю, відповідальністю, належним рівнем інтелектуального розвитку і творчих здібностей. Провідне місце займають спеціалісти, які володіють професійною гнучкістю, що передбачає самовдосконалення і саморозвиток у професійній галузі. Відтак лише творчо активна особистість здатна досягти значних успіхів у будь-якій справі завдяки нетиповому (нешаблонному) стилю мислення, вмінню використовувати свій інтелектуальний потенціал у нестандартних життєвих ситуаціях, прагненню до варіативності при розв'язанні поставлених завдань.

Відомі науковці-дослідники (Г. Альтшуллер, І. Бака, Г. Буш, В. Пархоменко, Ю. Столяров та ін.) зазначають, що зміст праці у сучасних умовах вимірюється не лише ступенем інтенсивності, але і рівнем прояву творчості. Усе частіше спостерігається об'єктивна закономірність – підвищення рівня розвитку суспільства призводить до зменшення кількості фізичної праці та зростання ваги інтелектуально-творчих видів діяльності [8, 5].

Ученими-психологами (Т. Кудрявцев, Б. Ломов, О. Матюшкін, Є. Мілерян, В. Моляко та ін.) доведено, що творчі здібності властиві кожній людині, тому їх потрібно активно розвивати, починаючи з дитинства. Належні умови для цього мають забезпечуватися передовсім у закладах загальної середньої освіти, зокрема у процесі трудової підготовки учнів через залучення їх до проєктно-технологічної діяльності, розв'язання творчих навчально-виробничих задач тощо.

На вчителя трудового навчання покладається вкрай важливе й відповідальне завдання, пов'язане з підготовкою молоді до творчої трудової діяльності в сучасних умовах. На заняттях трудового (професійного) навчання та суспільнокорисної праці педагог має формувати в учнів систему знань про основи сучасного виробництва, техніку і технології, розвивати творчі здібності, виховувати якості особистості, притаманні дослідникові, експериментатору,

винахіднику [8, 3]. Відтак зростають вимоги до розвитку творчої активності самих учителів трудового навчання, зокрема студентів – майбутніх педагогів, які у своїй професійній діяльності повинні повною мірою використовувати весь творчий потенціал, здобутий на студентській лаві. Лише сучасний творчий вчитель-новатор здатен забезпечити найбільш ефективний творчий розвиток своїх вихованців.

Аналіз досліджень з проблеми. Проблема формування творчих умінь особистості у навчальній діяльності стала предметом наукових пошуків для багатьох відомих вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема психологічні основи творчості досліджувалися П. Антоновим, Б. Ломовим, О. Матюшкіним, Н. Менчинською, Є. Мілеряном, В. Моляком, М. Савчиним, В. Чебишевою, П. Яковсоном та ін.

Важливе значення творчості для розвитку особистості підкреслював відомий вітчизняний педагог В. Сухомлинський. Вчитель, на його переконання, має дбати, щоб кожен учень творчо використовував свої знання й уміння. При цьому вкрай важливо поступово прищеплювати дітям навички напруженої, творчо-розумової праці. В ідеальному образі людини найважливішими мають виступати такі риси, як інтелектуальне багатство, творчий розум, прагнення жити у світі думки [7].

Актуальні питання формування творчих умінь школярів на заняттях трудового навчання, зокрема у процесі їх залучення до технічної творчості, розв'язуються у наукових працях Т. Бербец, А. Борчук, Н. Дубової, О. Коберника, В. Стешенка, Т. Столярової, В. Тименка, В. Титаренко та ін.; на уроках креслення – А. Верхоли, А. Гедзика, Н. Щетини та ін. Проблема формування творчих умінь майбутніх учителів трудового навчання на заняттях з креслення, практикумах у навчальних майстернях знайшла часткову реалізацію у дослідженнях О. Ботвинникова, О. Джеджули, М. Корця, В. Сидоренка та ін.

Аналіз численних науково-педагогічних праць засвідчує, що окремі аспекти проблеми формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання недостатньо вивчені, зокрема потребують обґрунтування педагогічні умови формування творчої активності студентів у процесі професійної підготовки у педагогічних ЗВО.

Виходячи з вищевикладеного, **мета статті** полягає у виявленні, вивченні й обґрунтуванні педагогічних умов ефективного формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Нині існують альтернативні позиції учених стосовно розуміння поняття “творчість”, особливо в освітній галузі. У загальному філософському трактуванні під творчістю розуміють діяльність, що породжує дещо якісно нове, яке раніше не існувало [9, 670]. Водночас технічна творчість передбачає створення нового продукту технічної думки, що раніше не існував у такій же формі, який може містити уже відомі матеріали, але у своєму завершеному вигляді обов’язково включає невідомі раніше елементи [1, 5]. Педагогічною наукою термін “творчість” інтерпретується як продуктивна людська діяльність, спрямована на породження нового на основі реорганізації наявного досвіду і формування нових комбінацій знань й умінь [3, 331].

Творчість постає могутнім джерелом інновацій в усіх галузях матеріального і духовного життя суспільства, а її результати (продукти) найвищою мірою визначаються оригінальністю, неповторністю, унікальністю, досконалістю [1].

У контексті залучення майбутніх учителів трудового навчання до творчої навчально-пізнавальної діяльності важливою постає проблема формування творчої активності особистості студентів.

Активність особистості – це інтегральна характеристика, що відображає здатність до суспільно значущих перетворень й проявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні, відстоюванні власних поглядів і переконань та ін. [10].

Формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання передбачає розвиток творчих здібностей, мислення, уяви, фантазії, а також таких якостей особистості студентів, як емоційність, терпіння, наполегливість у роботі й навчанні тощо.

Ефективність формування творчої активності студентів у процесі професійної підготовки у педагогічному ЗВО зумовлюється дотриманням комплексу педагогічних умов, серед яких доцільно виокремити такі: 1) стимулювання студентів до самостійної творчо-пізнавальної діяльності; 2) використання системи творчих завдань; 3) впровадження форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої активності студентів; 4) системне використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці студентів. Дамо їх загальну характеристику.

1. Стимулювання студентів до самостійної творчо-пізнавальної діяльності. Здібності студентів до самостійної творчої діяльності найбільш ефективно розвиваються у процесі

навчальних ситуацій, які потребують прояву такої діяльності. Лише в умовах пошуку й отримання нових знань формується інтелектуальний апарат для стимулювання творчого мислення. Відтак організація занять повинна сприяти максимальній індивідуалізації навчання студентів, розвитку творчих здібностей і активізації мисленнєвої діяльності особистості. При цьому основне завдання викладачів полягає у стимулюванні та спрямуванні студентів до самостійного здобуття нових знань і формування необхідних умінь, а також сприянні розвитку бажання і потреби використання основних й допоміжних джерел інформації.

Пізнавальний інтерес породжує позитивне становлення студентів до навчання професійно-орієнтованих дисциплін. Психологічна сутність пізнавального інтересу відображає сукупність невіддільно пов’язаних життєво значущих для індивіда процесів (розумових, емоційно-чуттєвих, вольових) [10, 7]. Відтак урахування пізнавального інтересу студентів у процесі професійної підготовки сприятиме стимулюванню інтелектуальної активності до творчої діяльності, появи емоційного піднесення, утвердженню вольових прагнень майбутніх учителів.

Процес формування творчої активності безпосередньо пов’язаний з особистістю студента, його інтересами, мотивами. Пізнавальна активність студентів органічно впливає з їхнього свідомого ставлення до професійної підготовки, відповідної мотивації. Ефективним мотиваційним чинником творчого розвитку є розуміння майбутніми педагогами його важливості для успішного опанування змісту професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та подальшої професійно-педагогічної діяльності.

Мотиваційний чинник сприяє утвердженню усвідомленого становлення студентів до професійної підготовки, формуванню переконання у її необхідності для професійного становлення сучасного педагога; породжує бажання до постійного саморозвитку, тобто потребу у задоволенні суспільних та особистісних цілей навчання.

Мотивація до творчої діяльності тісно пов’язана з посиленістю навчального матеріалу, емоційним ставленням до нього з боку студента, визначається розвитком потреби у творчій пізнавальній діяльності, спрямованій на активізацію вольових процесів особистості та успішне засвоєння навчальних відомостей.

Ефективність стимулювання студентів до активної творчої діяльності великою мірою залежить від особистості викладача, його

доброзичливого ставлення до студентів, готовності їм допомогти, стилю спілкування на занятті, що має будуватися на засадах педагогічної співпраці, створювати позитивну мотивацію до навчання. Завдання викладача – підібрати й використовувати такі ефективні форми і методи роботи, які б максимально сприяли формуванню творчої активності студентів, активізували їхні мислення й уяву. Саме творча активність забезпечує студентам змогу творити та реалізувати творчі задуми, сприяє творчому ставленню до навколишньої дійсності.

2. Використання системи творчих завдань. Процес формування творчого потенціалу особистості, зазначає О. Матюшкін [4], найбільш ефективний в умовах навчальних ситуацій проблемного характеру, пов'язаних із розв'язуванням творчих задач. Така навчальна діяльність вимагає тісної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, аналізу особистого досвіду, вибору оптимального алгоритму дій на основі вже відомих фактів і понять. Подібно В. Гервер підкреслює важливість розв'язування проблемних (творчих) задач як ефективної умови розвитку творчих здібностей учнів (студентів) [1]. Таким чином, у процесі професійної підготовки студентів важливе значення має розв'язання творчих завдань, що сприяє становленню творчої особистості майбутнього вчителя.

Умова творчого завдання повинна передбачати виникнення проблемної ситуації, а його розв'язок – спонукати до використання здобутих знань у нових ситуаціях. Нарешті, обов'язковою особливістю творчих завдань є варіативність їх розв'язання, позаяк лише в такому випадку виникає індивідуальний пошук, логічним завершенням якого є суб'єктивно новий результат. Якщо немає вибору можливих шляхів розв'язання, то немає творчості [1, 6].

Практичний досвід науково-педагогічної роботи свідчить, що розв'язання студентами надто легких або надміру складних завдань не забезпечує створення проблемних ситуацій. Якщо розв'язок завдання передбачає використання лише тих навчальних відомостей, які повідомив викладач, то таке завдання не може вважатися творчим, оскільки воно цілковито відповідає пояснювально-ілюстративному методу навчання. Завдання стають творчими лише у випадку, коли для їх розв'язання викладач організовує самостійний пошук студентами тих фактів, теорій, понять і закономірностей, які студентам ще невідомі чинними не осмислені.

Навчально-професійні завдання можна вважати творчими, якщо їм притаманні такі

ознаки: 1) містять недостатню або надмірну кількість даних (інформації), необхідних для їх розв'язання; 2) передбачають суперечності чи недостовірні дані; 3) уможливають багатоваріантність розв'язку [1].

При підготовці творчих завдань необхідно дотримуватися встановлених вимог. Зокрема творчі завдання мають [5; 8]:

1) бути комплексними за характером і достатніми за обсягом, що виключає ймовірність їх несамостійного розв'язання студентами;

2) викликати у студентів стійкий пізнавальний інтерес, почуття відповідальності за якість їх виконання.

3) охоплювати максимальну кількість тем навчальної дисципліни та слугувати дидактичною основою для опанування базової навчальної інформації;

4) спрямовуватися на активізацію мисленневих процесів та розвиток вольових якостей особистості;

5) забезпечувати безперервність творчого процесу, сприяти просуванню студента на більш високий рівень творчості;

6) включати елементи наукового дослідження, спиратися на накопичений досвід творчої діяльності;

7) відрізнятися за рівнем складності та враховувати індивідуальні особливості студентів, їхні здібності й інтереси.

8) передбачати запровадження студентом (за необхідності) додаткових вихідних даних для їх успішного розв'язання.

У процесі розв'язання творчих професійно-орієнтованих завдань студент має усвідомлювати необхідність самостійної навчально-пізнавальної діяльності, що передбачає аналіз необхідних відомостей, з'ясування їх повноти й достатності для правильного окреслення і розв'язання проблеми, встановлення відсутніх даних та визначення шляхів їх одержання. При цьому алгоритм розв'язання творчих завдань має передбачати чітку послідовність дій: 1) висунення можливих гіпотез; 2) послідовне спростування помилкових (нерациональних) ідей; 3) встановлення правильного варіанту розв'язку.

3. Впровадження форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої активності студентів. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури та практичного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання дав змогу виокремити такі найбільш характерні для формування творчої активності студентів форми і методи навчальної взаємодії:

- *ігрові методи (ділові ігри)*. Добре організована ділова гра породжує у студентів пізнавальний інтерес, який може зберігатися впродовж усього періоду навчання у ЗВО. Найбільш повно й наочно творчі здібності особистості проявляються у неочікуваних або нетипових за характером навчальних ситуаціях, які, будучи проблемними для студентів, зумовлюють необхідність окреслення цілей та постановки завдань творчої діяльності, що сприяє розвитку пізнавальної активної особистості.

У ділових іграх відображається динаміка майбутньої професійної діяльності, її особливості, складності та основні проблеми. Студенти, які періодично залучаються до ігрової навчальної діяльності, звикають працювати в умовах, наближених до професійних, переживають почуття задоволення від одержаних результатів, набувають практичного досвіду, який формується лише у процесі виконання професійних функцій.

За допомогою ділових ігор можна моделювати найбільш поширені професійні ситуації, наголошуючи на типових помилках та способах їх запобігання чи можливостях усунення. Емоційно насичені фрагменти ігрового заняття, нестандартні рішення, елементи раціонального аналізу професійних ситуацій можуть слугувати характерними сигналами для міцного засвоєння та використання одержаної інформації у подальшій професійно-педагогічній діяльності. Таким чином, добре продумана, спланована й організована ділова гра виявляє не лише закономірності професійної діяльності, але й сприяє ефективному засвоєнню студентами теоретичного матеріалу, тому її навчальний ефект надзвичайно високий.

- *дискусійні методи* (навчальна дискусія; інтелектуальні змагання; “мозковий штурм”; кейс-метод та ін.) – забезпечують підвищення мотивації студентів до навчально-творчої діяльності, стимулюють мисленнєві процеси особистості, сприяють формуванню і розвитку здібностей до самостійності суджень й відстоювання власних переконань, привчають аналізувати й оцінювати альтернативні погляди і думки та ін.;

- *науково-дослідницька робота студентів*. Потужним засобом формування творчої активності суб'єктів навчання, підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання є науково-дослідницька робота студентів (НДРС). При організації НДРС викладачі вдаються до використання різноманітних прийомів та методів роботи, що дає змогу пробудити у студентів інтерес і бажання до творчого пошуку.

До основних форм науково-дослідницької роботи студентів належать: участь у виконанні наукових досліджень; робота у гуртках і творчих кімнатах; участь у роботі конференцій, семінарів, “круглих столів”, майстер-класів та ін.; підготовка і публікація наукових праць; участь у конкурсах наукових робіт, олімпіадах та інших інтелектуальних змаганнях тощо.

Основним принципом ефективної організації науково-дослідницької роботи студентів має стати системність, що передбачає інтеграцію навчального та науково-дослідницького процесів, а також синтез теоретичного і практичного навчання з одержанням конкретних результатів. Система НДРС має забезпечувати можливість безперервної участі студентів у науково-дослідницькій роботі впродовж усього періоду навчання з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності.

4. *Системне використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці студентів*. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємною складовою сучасного суспільства, здійснюють вагомий вплив як на процеси навчання, так і систему освіти загалом; забезпечують оптимальні умови для розвитку потенційних можливостей суб'єктів навчання, формування їхньої пізнавальної самостійності, здатності до самоосвіти, самореалізації.

Освітній процес, організований з урахуванням можливостей сучасних ІКТ, орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, в галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки [2].

Широкі можливості використання ІКТ для організації проблемного навчання студентів. Працюючи у середовищі спеціального програмного забезпечення, майбутні фахівці (вчителі трудового навчання) виступають у ролі дослідників, самостійно розв'язують навчально-творчі завдання, вчать долати труднощі, приймати нестандартні рішення. Системне впровадження ІКТ в освітній процес відкриває значні перспективи для диференціації навчання, розкриття творчого потенціалу студентів, розвитку пізнавальних здібностей та творчої активності здобувачів освіти.

Робота студентів з інтерактивними навчальними середовищами, системами організації віртуальних експериментів, програмними засобами імітаційно-моделюючого типу сприяє розвитку творчо-

дослідницьких умінь, вищих форм мислення (творчого мислення), уяви, навичок навчально-проектної діяльності, вмінь аналізувати, спростовувати, перевіряти й оцінювати одержані результати тощо.

На думку О. Смально, дидактично доцільне використання засобів ІКТ уможливило посилення творчої спрямованості процесу навчання, що стає можливим завдяки [6, 13]:

- значному потенціалу для підвищення наочності навчального матеріалу, поєднання різних способів представлення теоретичних відомостей, навчальних (зокрема навчально-творчих) завдань тощо;

- забезпечення можливості роботи зі значними ресурсами інформації, що сприяє удосконаленню навчально-дослідницьких умінь суб'єктів навчання;

- широкому використанню ігрових форм навчальної діяльності;

- включенню до змісту навчання стратегій розв'язування задач, зокрема творчого спрямування;

- можливостям для аналізу і засвоєння студентами результатів власної навчально-пізнавальної діяльності;

- побудові процесу навчання з урахуванням реальних практичних (професійно-педагогічних) ситуацій.

Найбільш ефективно формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання у процесі професійної підготовки з використанням засобів ІКТ забезпечуватиметься лише у випадку використання таких програмних продуктів, які дають змогу студентам працювати з реальними об'єктами предметної галузі (моделями технічних деталей і складальних одиниць, креслярсько-графічною документацією та ін.), здійснювати операції з ними, проводити відповідні розрахунки, налаштування, змінювати форму і розміри тощо. Програмне середовище для організації і проведення віртуальних експериментів має передбачати усі допустимі види робіт з об'єктами дослідження.

Висновки. Таким чином, процес формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання є важливою науково-педагогічною проблемою, що потребує ґрунтовного вивчення. Результати дослідження механізмів і закономірностей розвитку особистості дають підстави стверджувати, що найбільш сприятливі умови для формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання можуть і мають створюватися насамперед у процесі професійної підготовки студентів у ЗВО, що ефективно реалізується при

дотриманні комплексу таких педагогічних умов: 1) стимулювання студентів до самостійної творчої пізнавальної діяльності; 2) використання системи творчих завдань; 3) впровадження форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої активності студентів; 4) системне використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гервер В.А. Творческие задачи по черчению: Книга для учителя. Москва: Просвещение, 1991. 128 с.
2. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно орієнтованих систем навчання математики. *Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору*: Зб. наук. праць / За ред. В. Бикова, Ю. Жука. Київ: Атака, 2004. С. 67.
3. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Словарь по педагогике. Москва: ИКЦ "МарТ", 2005. 448 с.
4. Матюшкин А.М., Понукалин А.А. Проблемные ситуации в психологии-чес-кой подготовке специалиста в вузе. *Вопросы психологии*. 1988. № 2. С. 76–82.
5. Нишак І.Д. Розвиток технічного мислення майбутніх учителів трудового навчання у процесі графічної підготовки засобами інформаційних технологій: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2009. 323 с.
6. Смально О.А. Розвиток творчого мислення старшокласників на уроках математики з використанням інформаційних технологій навчання: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2006. 220 с.
7. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину? Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. школа, 1976. Т. 1. 473 с.
8. Техническое творчество учащихся: учебн. пособ. / Ю.С. Столяров, Д.М. Комский, В.Г. Гетта и др.; Под ред. Ю.С. Столярова, Д.М. Комского. Москва: Просвещение, 1989. 223 с.
9. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред.: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. Москва: Сов. Энциклопедия, 1983. 840 с.
10. Щукина Г.И., Липник В.Н., Роботова А.С. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении: учебн. пособ. Москва: Просвещение, 1984. 176 с.

REFERENCES

1. Gerver, V.A. (1991). *Tvorcheskie zadachi po chercheniyu: Kniga dlya uchitelya* [Creative Drawing Tasks: Teacher's Book]. Moscow, 128 p. [in Russian].
2. Zhaldak, M.I. (2004). *Pedahohichniyi potentsial kompiuterno oriientovanykh system navchannia matematyky* [Pedagogical potential of computer-oriented mathematics teaching systems]. *Means and technologies of a single information educational space: Coll. Science works*. Kyiv, p. 67. [in Ukrainian].
3. Kodzhaspirova, G.M. & Kodzhaspirov, A.Yu. (2005). *Slovar po pedagogike* [Dictionary of Pedagogy]. Moscow, 448 p. [in Russian].
4. Matyushkin, A.M. & Ponukalin, A.A. (1988). *Problemnnye situacii v psikhologicheskoy podgotovke*

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БАТЬКІВСЬКИХ ГУРТКІВ
У ГАЛИЧИНІ (1919–1939 рр.)**

specialista v vuze [Problematic situations in the psychological training of a specialist at a university]. *Questions of psychology*. No. 2. pp. 76–82. [in Russian].

5. Nyshchak, I.D. (2009). Rozvytok tekhnichnoho myslennia maibutnykh uchyteliv trudovoho navchannia u protsesi hrafičnoi pidhotovky zasobamy informatsiinykh tekhnolohii [Development of technical thinking of future teachers of labor training in the process of graphic training by means of information technologies]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 323 p. [in Ukrainian].

6. Smalko, O.A. (2006). Rozvytok tvorchoho myslennia starshoklasnykiv na urokakh matematyky z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii navchannia [Development of creative thinking of high school students in mathematics lessons with the use of information

technology teaching]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 220 p. [in Ukrainian].

7. Sukhomlynskyi, V.O. (1976). Yak vykhovaty spravzhniu liudynu? [How to raise a real person?]. Kyiv, Vol. 1. 473 p. [in Ukrainian].

8. Stolyarov, Yu.S., Komsnij, D.M. & Getta, V.G. (1989). Tekhnicheskoe tvorcestvo uchashchikhsya [Technical creativity of students]. Moscow, 223 p. [in Russian].

9. Filosofskij ehnciklopedicheskij slovar (1983). [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. (Eds.) L.F. Ilichev, P.N. Fedoseev, S.M. Kovalev, V.G. Panov. Moscow, 840 p. [in Russian].

10. Shchukina, G.I., Lipnik, V.N. & Robotova, A.S. (1984). Aktualnye voprosy formirovaniya interesa v obuchenii [Topical issues of the formation of interest in learning]. Moscow, 176 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 28.12.2021

УДК 373.29

DOI:

**Марія Чепіль, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка**

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БАТЬКІВСЬКИХ ГУРТКІВ
У ГАЛИЧИНІ (1919–1939 рр.)**

У статті охарактеризовано статут, зміст, організацію діяльності батьківських гуртків у міжвоєнний період у Галичині. Мета гуртка – позашкільна опіка й сприяння фізичному, моральному, національному вихованню молоді; взаємодія родини й школи в реалізації їх завдань; пошук і реалізація різних засобів безпосереднього впливу на молодь; застосування способів захисту молоді від згубних позашкільних впливів. Доведено, що створене родинно-шкільне середовище забезпечить відбір форм і методів виховання дітей, залучення батьків до шкільного життя. Батьківські гуртки потрібно організовувати в усіх школах, зміст і форми роботи залежатимуть від типу закладу освіти, його розміщення. Акцентовано увагу на довірі, пошани, взаємному інформуванні.

Ключові слова: батьківські гуртки; сім'я; школа; співпраця; методика; діти; молодь.

Літ. 12.

**Mariya Chepil, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the General Pedagogy and Preschool Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University**

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE ACTIVITY OF
PARENTAL ASSOCIATIONS IN GALICIA (1919–1939)**

The article describes the charter, rights and responsibilities, content and organization of the activities of parent associations in Galicia in the interwar period. The purpose of the association is extracurricular care and assistance to physical, moral and national education of youth; the interaction between family and school in realization of their tasks; search and implementation of various means of direct influence on young people; application of methods of protection of youth from harmful influences. Among the members of the parent associations could be parents, guardians, educators of youth, any individual and legal entity regardless of gender, who pursued the aim and objectives of the association. Parent associations were to be organized in all schools, the content and forms of their activities depended on the type of school and its location. The associations were the basis for the education of nationally aware youth. The tasks and the content of work of sections operating within the association are characterized. Their goal was to make parents aware of the problems of the theory and methods of education. The role of the teacher in this process was determined by trust and sincerity with parents. The task of the parents was to help the school in its educational activities, to support in every way in the implementation of educational tasks. The school was to assist the parents in mastering the art of education. The activities of the school had to be useful to the family, community, the state, and the people. Taking into account the interests of parents could benefit all the participants in the educational process. The organization of parental education involved individual work, the